

Політик, який побудував завод

Мало хто знає, що Бабино-Томашівський цукрокомбінат — флагман промислових підприємств району — побудував 1913 р. поміщик, публіцист та відомий політичний діяч Росії Василь Шульгін, мова про якого піде нижче. Котлован тоді почали копати весною, а восени завод дав першу продукцію. Усе обладнання доставлялось кінями і було готове до монтажу. Гроші робітникам виплачували щонеділі золотом.

Як бачите, підприємство змонтували швидко. Потужність його була невеликою. Скажімо, перше виробництво тривало 29 діб, а продуктивність становила 300 - 350 т буряків в день. Щодо цукру, то його за добу виготовляли в межах 290 - 310 цнт.

В 1914 р. виробництво цукру не дало акціонерам очікуваних прибутків. У 1923 р. зруйнований після Першої світової війни завод придбало чеське акціонерне товариство. Коли підприємство відновили, воно переробляло по 400 - 450 т буряків на добу.

У 1926 р. завод перейшов до тольського акціонерного товариства. Виробничий сезон тривав уже 30 - 35 днів при продуктивності 500 - 600 т буряків на добу. Обладнання, правда, мало примітивний характер і функціонувало виключно на ремінних передачах від парових машин. Механізація як такої не було, енергобаза включала в себе кілька малопродуктивних парових котлів, що працювали на твердому паливі.

Радянської доби цукрокомбінат отримав новий, потужніший імпульс. Але про це широко загалу читачів відомо вже більше.

А тепер дещо з життя засновника заводу Василя Шульгіна. Це дуже цікава, колоритна особистість. Народився він у Києві 1878 р. Походив із дворян Волинської губернії. Закінчив юридичний факультет Ки-

ївського університету. Був одним із лідерів російських націоналістів, проте розійшовся з ними в 1912 - 13 рр. в зв'язку з відомою справою єврея М. Бейліса. За статті на захист Бейліса отримав 3 місяці арешту. Під час Лютневої революції 1917 р. — член Тимчасового комітету Держдуми. 2 березня 1917 р. разом з О. І. Гучковим пред'явив у Пскові Миколі II вимогу Думи про відречення від престолу. Відтак — один з організаторів боротьби проти більшовиків. Брав участь у створенні Добровольчої армії. Після закінчення Громадянської війни — в еміграції. В 1925 - 26 рр. нелегально приїздив до СРСР. Автор книг «Дні» (1925), «1920-й рік» (1927), «Три столиці» (1927). З 1930-х рр. мешкав у Югославії. В 1937 р. відійшов від політики. В 1944 р. заарештований в Югославії і депортований до СРСР. Засуджений до тюремного ув'язнення, але в 1956 р. звільнений. На початку 1960-х рр. звернувся з двома відкритими листами до російської еміграції із закликом відмовитися від боротьби з радянською владою. Помер 1976 р. у Володимирі.

Цікаво, що свого часу Василю Шульгіну прислуговав батько робітника цукрокомбінату, жителя Рясник Григорія Ковальчука Пилип. Його поміщик взяв до себе, аби допомогти вилікувати зір. Пилип Ковальчук був безпосереднім свідком життя і діяльності знаного російського політика до його еміграції за кордон.

В 1960-х роках Шульгін відвідав наш цукрокомбінат. Мешкав він тоді у Яконських в Агатівці, де опоряджав склеп названого сина та замовив заупокійну службу за близькими в церкві.

Валерій БЕЙЛАХ,
житель Гоші, депутат
обласної ради.